

ούτε καν για την απλή παρουσία του Kaya στο Τσανάκαλε εκείνη τη συγκεκριμένη μέρα, πόσω μάλλον για κάποια ομιλία του, ενώ ένα βιβλίο με ομιλίες του που δημοσιεύθηκε το 1937 δεν περιλαμβάνει καμία που να έγινε οπουδήποτε εκείνη τη μέρα. Μια ομιλία του Kaya το 1931, που έγινε αφού είχε συνομιλήσει με τον Ατατούρκ, διαχωρίζει σαφώς τους Τούρκους και τους εισβολείς.

Ο Ατατούρκ πέθανε το 1938. Τα διάσημα αυτά λόγια εμφανίστηκαν για πρώτη φορά στα τουρκικά το 1953 στην εφημερίδα *Dunya*, στην οποία ο κεμαλιστής (θαυμαστής του Ατατούρκ) δημοσιογράφος Y. R. Open έπαιρνε συνέντευξη από τον Kaya. Ο Kaya «υπενθύμιζε» τα λόγια του Ατατούρκ, τη στιγμή που το λείψανο του Ατατούρκ μεταφερόταν σε ένα νέο μαυσωλείο και ενθουσιώδεις κεμαλιστές πλημμύριζαν τους δρόμους της Άγκυρας. Η *Dunya* και η τότε κυβέρνηση ήθελαν να θωρακίσουν τον μύθο του Ατατούρκ ενάντια στο ενδεχόμενο πραξικοπήματος από τον Ισμέτ Ινονού, τον παλιό αντίπαλο του Kaya και διάδοχο του Ατατούρκ, που όμως είχε απομακρυνθεί από την εξουσία. Παράλληλα, η κυβέρνηση προσπαθούσε να οικοδομήσει τους δεσμούς της με τη Δύση, με την Τουρκία να έχει ήδη πολεμήσει στον πόλεμο της Κορέας και να έχει ενταχθεί στο ΝΑΤΟ από το 1952. Τα συμφιλίωτικά λόγια προς τους πρώην εχθρούς οπωσδήποτε είχαν νόημα.

Το υποτιθέμενο αυτό «απόσπασμα» του Κεμάλ πέρασε μια αρκετά ήσυχη εικοσιπενταετία μετά το 1953, παρόλο που εμφανίστηκε στο Μνημείο Μαρτύρων του Τσανάκαλε στα τουρκικά και τα αγγλικά το 1958 και αναφέρθηκε σε Αυστραλούς τουρίστες των πεδίων μαχών στα αγγλικά το 1960 και το 1965. Και μετά, το 1978, η Τουρκική Ιστορική Εταιρεία δημο-

σίευσε ένα φυλλάδιο (στα τουρκικά και τα αγγλικά) με τίτλο *Ο Ατατούρκ και οι Anzac*, όπου έγραφε πως ο Ουλούγκ Ιγκντεμίρ, εκ μέρους της Εταιρείας, είχε συμφωνήσει με τον βετεράνο της Μάχης της Καλλίπολης από το Κουίνσλαντ Άλαν Τζ. Κάμπελ ότι η αγγλική εκδοχή φαινόταν πολύ καλύτερη με τη συμπερίληψη της πρότασης που ξεκινά «Για εμάς δεν υπάρχει καμία διαφορά ανάμεσα στους Τζόννηδες και στους Μεμέτηδες».

Ο Κάμπελ ήταν πρόεδρος μιας επιτροπής που ανέλαβε να χτίσει ένα μνημείο στο Μπρίσμπεϊν, προτιμώντας να εξισώσει τους Τζόννηδες και τους Μεμέτηδες στην πλακέτα παρά να γράψει τη φράση: «Εσείς, ξένοι στρατιώτες, ξαπλώνετε δίπλα δίπλα και μέσα στο στήθος των Μεμέτηδων», που ήταν ακριβέστερη μετάφραση των τουρκικών. Μια εκδοχή με τη μετάφραση αυτή εξακολουθεί να κυκλοφορεί ευρέως και, μόλις το 2010, κάποιος κεμαλιστής πολιτικός διαμαρτυρήθηκε ότι η εξίσωση των Τζόννηδων και των Μεμέτηδων ήταν προσβολή για τον Ατατούρκ. Ο αρμόδιος Τούρκος υπουργός τον αγνόησε.

Μέχρι το 2010, η παραποιημένη εκδοχή είχε προτιμηθεί διπλωματικά για 25 χρόνια. Το 1984-'85, η Τουρκία συμφώνησε να μετονομάσει ένα τμήμα της περιοχής του ακρωτηρίου Αρί-Μπουρνού ως «Όρμος Anzac» – σε αντάλλαγμα, η Αυστραλία θα έδινε το όνομα της Καλλίπολης σε τμήμα της περιοχής της λίμνης Μπάρλεϊ Γκρίφιν, και σε μια θαλάσσια περιοχή του Όλμπανι (Δυτική Αυστραλία) θα έδινε την ονομασία «Κανάλι Ατατούρκ». Επιπλέον, θα κατασκεύαζε το Μνημείο του Ατατούρκ στον κεντρικό δρόμο της Καμπέρας Anzac Parade, με μια πλάκα που θα έφερε αυτά τα λόγια πάνω από το όνομα του Ατατούρκ. Το Μνημείο της Καμπέρας εγκαινιάστηκε την Ημέρα των Anzac

«Κείσθε πια στο χώμα μιας χώρας φιλικής. Συνεπώς, αναπαυθείτε. Για εμάς δεν υπάρχει καμία διαφορά ανάμεσα στους Τζόννηδες και στους Μεμέτηδες, εδώ που ξαπλώνουν δίπλα δίπλα στη χώρα μας...»

το 1985, την ίδια μέρα που ένα μνημείο με τα ίδια λόγια γραμμένα πάνω από το ίδιο όνομα εγκαινιάζόταν στον Όρμο Anzac. Και στις δύο περιπτώσεις, οι Τζόννηδες και οι Μεμέτηδες είχαν εξισωθεί, χάρη στους Κάμπελ και Ιγκντεμίρ, αλλά μόλις είχαν προσθέσει και μια επιπλέον λάμψη στο υποτιθέμενο αυθεντικό απόσπασμα του Kaya το 1953.

Ο Τούρκος πρεσβευτής στην Καμπέρα Faruk Sahinbas έκανε μια σκληρή συμφωνία, υπό την πίεση του αρχηγού του τουρκικού στρατού, του στρατηγού Ουρούγκ (ο οποίος διέταξε να συμπεριληφθεί και το απόσπασμα «Αυτοί οι ήρωες...») και πιθανώς και του προέδρου Κενάν Εβρέν. Όλοι ήθελαν να οικοδομήσουν δεσμούς με τις δυτικές χώρες μετά την επιστροφή της Τουρκίας στη δημοκρατία ύστερα από το στρατιωτικό καθεστώς και υποστήριξαν με σθένος την ανανέωση της εθνικής δέσμευσης στον κεμαλισμό, ο οποίος έβλεπε το όνομα και την ιδεολογία του Ατατούρκ να εξαπλώνονται στην Τουρκία εκείνη την εποχή.

Η παγίωση του μύθου του Ατατούρκ στην Καμπέρα, ωστόσο, δεν ήταν εύκολη. Αρχικά, ο Sahinbas είχε εξετάσει το ενδεχόμενο να ζητήσει από την Αυστραλία να μετονομάσει το Όρος Ainslie σε «Όρος Ατατούρκ». Αργότερα, οι δύο πλευρές συζητήσαν το ενδεχόμενο να μετονομαστεί μέρος της Parade Limestone ως «Λεωφόρος Ατατούρκ». Καθώς η αυστραλιανή πλευρά δεν προχωρούσε στην πραγματοποίηση του σχεδίου –λόγω των εκλογών του Δεκεμβρίου του 1984– οι Τούρκοι σκέφτηκαν να πληρώσουν οι ίδιοι για το μνημείο (όπως έκαναν και για ένα μνημείο του Ατατούρκ στο Ουέλινγκτον της Νέας Ζηλανδίας που εγκαινιάστηκε τον περασμένο μήνα). Τελικά, ο πρωθυπουργός Μπομπ Χοκ, έχοντας δεσμευτεί απέναντι στους Αυστραλούς βετεράνους για τη μετονομασία του Όρμου Anzac, άσκησε μεγάλες πιέσεις ώστε το μνημείο να ολοκληρωθεί και να εγκαινιάσει την Ημέρα των Anzac.

Τα λόγια «του Ατατούρκ» στην Anzac Parade και αλλού είναι σχεδόν σίγουρα του Kaya –ή ίσως του δημοσιογράφου Open–, «στολισμένα» από τον Κάμπελ και τον Ιγκντεμίρ και προωθημένα με ζήλο από τους Τούρκους στους αφελείς ή αδιάφορους Αυστραλούς. Από το 1985, ωστόσο, ένα συναισθηματικό δέσιμο με την αιματηρή ιστορία της Καλλίπολης καθώς και οι απαιτήσεις των αυστραλο-τουρκικών διπλωματικών σχέσεων αποθάρρυναν τις κυβερνήσεις, τις εορταστικές εκδηλώσεις και τις τουριστικές περιοδείες στα πεδία των μαχών, όπως και κάποιους ιστορικούς, από το να ερευνήσουν βαθύτερα. Τώρα, έχουμε αυτό που ο εμπειρογνώμονας Anthony Ryan αποκάλεσε «παροξυσμό μνημείων και πλακών [και ιστοτόπων], που όλα ενισχύουν το ένα το άλλο, με μια βεβαιότητα που δημιουργεί τη δική της ιστορία».

Τα λόγια «Αυτοί οι ήρωες...» (με την προσθήκη του Μπρίσμπεϊν που εξισώνει Τζόννηδες και Μεμέτηδες) έφεραν παρηγοριά σε πολλούς ανθρώπους –μάλλον όπως οι ιστορίες για τον Άγιο Βασίλη και για το κουνελάκι του Πάσχα–, αλλά η επιθυμία μας για παρηγοριά έχει κακοποιηθεί. Αυτά τα λόγια είναι ουσιαστικά μια απάτη και αυτοί που εξαπατούνται περισσότερο είναι τα παιδιά με τα λαμπερά μάτια που κάθε χρόνο, την Ημέρα των Anzac, τα σπρώχνουνε μπροστά για να επαναλάβουν αυτά που τους έχουν πει ότι είναι τα λόγια του μεγάλου Ατατούρκ.

Ο David Stephens είναι συν-συντάκτης, μαζί με τον Alison Broinowski, του *The Honest History Book* (NewSouth, Απρίλιος 2017), από το οποίο προέρχεται αυτό το άρθρο.